שֶׁעֵרֵב בָּהּ בָּרִאשׁוֹן, (כד) * שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר כְּלוּם, שֶׁכְּבָר קָרָא שֵׁם עֵרוּב, וְאִם כֵּן אֵינוֹ מֵכִין כְּלוּם: ג (כה) [ט]זֶה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְעָרֵב שְׁנֵי עֵרוּבִין בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת לִשְׁנֵי הַיָּמִים, הוּא (כו) שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לוֹ לְהַגִּיעַ לְכָל אֶחָד מִשְּׁנֵי הָעֵרוּבִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אֲבָל אִם אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לָעֵרוּב שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אֵין עֵרוּב הַשֵּׁנִי עֵרוּב, שֶׁהָעֵרוּב מִצְוָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה בִּסְעוּדָה (כז) הָרְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְזֶה הוֹאִיל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְזֶה הָעֵרוּב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הֲרֵי זֶה אֵינָהּ רְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם. כֵּיצַד, הֲרֵי שֶׁהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּרִחוּק אַלְפַּיִם אַמָּה מִבֵּיתוֹ לְרוּחַ מִזְרָח וְסָמַךְ עָלָיו לְיוֹם רִאשׁוֹן, וְהִנִּיחַ עֵרוּב שֵׁנִי בְּרִחוּק אַמָּה אַחַת אוֹ מֵאָה אוֹ אֶלֶף בְּרוּחַ מַעֲרָב וְסָמַךְ עָלָיו לְיוֹם שֵׁנִי, אֵין זֶה הַשֵּׁנִי עֵרוּב, שֶׁהֲרֵי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֵין זֶה עֵרוּב הַשֵּׁנִי רָאוּי לוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֵלָיו, שֶׁהֲרֵי לֹא נִשְׁאָר לוֹ בְּרוּחַ מַעֲרָב כְּלוּם. אֲבָל אִם הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּרִחוּק אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִבֵּיתוֹ בְּרוּחַ מִזְרָח וְסָמַךְ עָלָיו לְיוֹם רִאשׁוֹן, וְהִנִּיחַ עֵרוּב שֵׁנִי (כח) רָחוֹק מִבֵּיתוֹ לְרוּחַ מַעֲרָב (כט) בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה וְסָמַךְ עָלָיו לַיּוֹם הַשֵּׁנִי, הֲרֵי זֶה עֵרוּב, שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן: ד [י]יוֹם הַכִּפּוּרִים הֲרֵי הוּא כְּשַׁבָּת, (ל) בֵּין לְעִנְיַן [כ]עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת בֵּין לְעִנְיַן [ל]עֵרוּבֵי תְחוּמִין: ה [מ]יוֹם טוֹב נוֹהֵג בּוֹ עֵרוּבֵי תְחוּמִין (לא) אֲבָל לֹא עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת:

תיז הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) (א) [א]רֹאשׁ חֹדֶשׁ מֻתָּר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. (ג) (ב) * וְהַנָּשִׁים שֶׁנּוֹהֲגוֹת שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה

ט שֵׁם בְּגִמְרָא (נ״א) [ל״ח] (ע״ב), וּלְשׁוֹן רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ח׳ מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין (הי״א). י רַמְבַּ״ם שֵׁם (פ״ח ה״ד) וּסְמַ״ג (מ״ע מצוה א מדרבנן). כ קְרִיתוֹת (י״ג) [י״ד] (ע״א). ל שֵׁם. מ הָרִי״ף (ביצה ו.) וְהָרֹא״שׁ (שם פ״א סי׳ יט) בְּפֶרֶק קַמָּא דְּיוֹם טוֹב, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק הַנִּזְכָּר (פ״ח ה״ד).

א עֲרָכִין י׳ (ע״א) וּבַחֲגִיגָה י״ח (ע״א), וּכְתָבוּהוּ הָרִי״ף (א.) וְהָרֹא״שׁ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמוֹעֵד קָטָן (סי׳ א).

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) **רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** בְּשַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְבָרְכִין הַחֹדֶשׁ, חוּץ מִלִּפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, דִּכְתִיב (תהלים פא ד) ׳בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׳. וְעַיֵּן סִימָן רפ״ד (ס״ז). וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּתַב שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב: וְכָתַב בְּסֵפֶר יְרֵאִים (סי׳ רנט) דְּאֵין זֶה קִדּוּשׁ בֵּית דִּין, אֶלָּא שֶׁמּוֹדִיעִים לְהָעוֹלָם מָתַי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם נָהֲגוּ לַעֲמֹד בִּשְׁעַת אֲמִירַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, דֻּגְמַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ שֶׁהָיָה מְעֻמָּד. וּבַמִּנְהָגִים (מנהג של שבת ד״ה אשרי) כָּתַב, כְּשֶׁמְּבָרְכִים הַחֹדֶשׁ, אֵין אוֹמְרִים ׳בְּקָרוֹב׳, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא רַק עֶשְׂרִים וְאַחַת תֵּבוֹת, כְּמִנְיַן הַשֵּׁם שֶׁל ׳אֶהְיֶה׳, וְגִימַטְרִיָּא ׳אַ״ךְ טוֹב׳: (ג) **וְהַנָּשִׁים.** לְפִי שֶׁלֹּא פָּרְקוּ נִזְמֵיהֶן לָעֵגֶל, נִתַּן לָהֶם רֹאשׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אַף בְּאוֹתָהּ הַפַּת, (טו) דְּכֵיוָן שֶׁעָקַר הַפַּת מִמְּקוֹמוֹ שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְהַנִּיחוֹ עוֹד בַּמָּקוֹם הַזֶּה, נֶעֱקַר מִמֶּנּוּ שֵׁם עֵרוּב וְהָוֵי כִּמְעָרֵב בְּפַת חֲדָשָׁה: (כד) **שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר כְּלוּם.** וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ב) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר שֶׁגַּם הַבְּרָכָה עַל הָעֵרוּב לֹא יוּכַל אָז לְבָרֵךְ, כִּי עַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה מִנְכַּר הֲכָנָה: ג (כה) **זֶה שֶׁאָמַרְנוּ וְכוּ׳.** הַיְנוּ בִּתְחִלַּת סָעִיף א׳: (כו) **שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לוֹ.** הַיְנוּ, שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, וּכְדִמְפָרֵשׁ: (כז) **הָרְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם.** דְּאַף דְּקִנְיַן הָעֵרוּב הוּא בִּתְחִלַּת יוֹם הַשֵּׁנִי, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ (טז) שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לוֹ לְהַגִּיעַ וְלֶאֱכֹל מִסּוֹף יוֹם הָרִאשׁוֹן: (כח) **רָחוֹק מִבֵּיתוֹ לְרוּחַ מַעֲרָב.** הַיְנוּ, כְּשֶׁבֵּיתוֹ הוּא בַּשָּׂדֶה, אֲבָל אִם הוּא בָּעִיר, כָּל הָעִיר חֲשׁוּבָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם חוּץ מֵחוֹמַת הָעִיר: (כט) **בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה.** הַכְּלָל בָּזֶה, בֵּין שֶׁהִרְחִיק הָעֵרוּב מִצַּד זֶה הַרְבֵּה אוֹ מְעַט, לְעוֹלָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הָעֵרוּב הַשֵּׁנִי שֶׁכְּנֶגְדּוֹ אֵינוֹ מֻרְחָק מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם: ד (ל) **בֵּין לְעִנְיַן וְכוּ׳.** דְּיֵשׁ בּוֹ אִסּוּר הוֹצָאָה כְּמוֹ לְשַׁבָּת, וְעַל כֵּן שַׁיָּךְ בּוֹ כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים: ה (לא) **אֲבָל לֹא עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת.** מִשּׁוּם דְּאֵין אִסּוּר הוֹצָאָה בְּיוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּסִימָן תקי״ח בָּאַחֲרוֹנִים (עיין במשנ״ב שם סק״י), דְּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁמְּעָרֵב עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת לְשַׁבָּת יִכְלֹל גַּם יוֹם טוֹב, מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם צֹרֶךְ הַיּוֹם כְּלָל, דְּאָסוּר גַּם בְּיוֹם טוֹב בְּלֹא עֵרוּב:

בֵּאוּר הֲלָכָה

לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד, אֲפִלּוּ כְּשֶׁעֵרֵב בְּפַת וְקָרָא עָלָיו שֵׁם עֵרוּב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל גָּלֻיּוֹת לְצֹרֶךְ מָחָר [דְּהַיְנוּ שֶׁהִנִּיחוֹ עַל תְּנַאי ׳אִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר חוֹל, אֵין בְּעֵרוּבִי כְּלוּם, וְאִם הַיּוֹם חוֹל וּלְמָחָר קֹדֶשׁ, אֲנִי מַנִּיחוֹ לְצֹרֶךְ עֵרוּב׳], **בְּדִיעֲבַד מְהַנֵּי, דְּדַוְקָא לְעִנְיַן מִשַּׁבָּת לְיוֹם טוֹב אוֹ מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת מַחְמְרִינַן אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד כְּשֶׁעֵרֵב בְּפַת שֶׁלֹּא עֵרֵב מֵאֶתְמוֹל, אֲבָל לֹא לְעִנְיַן יוֹם טוֹב שֶׁל גָּלֻיּוֹת** [אֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן תקכ״ח סָעִיף ב׳ (סק״ב), עַיֵּן שֵׁם טַעְמוֹ, וְהֵבִיאוֹ הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ב)]:

* **שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר כְּלוּם שֶׁכְּבָר קָרָא וְכוּ׳. עַיֵּן בְּבַ״ח וְטַ״ז** (סק״ב) **דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לוֹמַר דְּהוּא לְשֵׁם עֵרוּב לְמָחָר, דְּבָזֶה מוֹכְחָא מִלְּתָא דְּהִנִּיחוֹ לְשֵׁם עֵרוּב וְנִרְאֶה כְּמֵכִין,** דְּאַף דְּאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, עַל יְדֵי אֲמִירָתוֹ גָּרַע טְפֵי, וְדוּמְיָא דְּרֵישָׁא לְעִנְיַן מְעָרֵב בְּרַגְלָיו דְּגַם כֵּן אֵין צָרִיךְ לוֹמַר, וַאֲפִלּוּ הָכִי פָּסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ דְּאָסוּר לוֹמַר, עַיֵּן שֵׁם, וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו). **וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד כְּשֶׁאָמַר דְּהוּא לְשֵׁם עֵרוּב, לֹא נִתְבַּטֵּל עַל יְדֵי זֶה, כֵּיוָן דְּעַל פִּי דִּין אֵין צָרִיךְ לוֹמַר, אֲמִירָתוֹ לֹא מְבַטֵּל הַדָּבָר,** כֵּן כָּתְבוּ הַבַּ״ח וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם). [וּבְטַ״ז (שם) הַדָּבָר סָתוּם, וּלְפִי מַה שֶּׁהִגִּיהוֹ הַיַּד אֶפְרַיִם, נִרְאֶה שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר כֵּן]:

א * **וְהַנָּשִׁים שֶׁנּוֹהֲגוֹת. צָרִיךְ עִיּוּן בְּכַוָּנַת הַמְחַבֵּר, אִם לְדַעְתּוֹ עַל כָּל פָּנִים מִצַּד מִנְהָג מְחֻיָּבוֹת כָּל הַנָּשִׁים לִנְהֹג כֵּן מִצַּד שֶׁהוּא מִנְהָג קָדוּם**

א (א) **רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכוּ׳.** מִנְהַג קַדְמוֹנֵינוּ (א) לְבָרֵךְ אֶת הַחֹדֶשׁ בַּשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, חוּץ מִלִּפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, וְרֶמֶז לָזֶה (ג) ׳בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׳ (תהלים פא ד). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב מִשּׁוּם (ג) שֶׁהוּא חֹדֶשׁ שֶׁל פֻּרְעָנֻיּוֹת. וְאֵין בִּרְכַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ שֶׁהָיָה מִלְּפָנִים, (ד) אֶלָּא שֶׁמּוֹדִיעִים לְהָעוֹלָם מָתַי יָחוּל רֹאשׁ חֹדֶשׁ (ה) וְיִזָּהֲרוּ בְּכָל הִלְכוֹת הַחֹדֶשׁ. וּמִכָּל מָקוֹם נָהֲגוּ לַעֲמֹד בִּשְׁעַת אֲמִירַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ פְּלוֹנִי בְּיוֹם פְּלוֹנִי, דֻּגְמַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ שֶׁהָיָה מְעֻמָּד [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א)]: (ב) **וְהַנָּשִׁים שֶׁנּוֹהֲגוֹת.** אֲבָל אִם נָהֲגוּ (ו) אֲנָשִׁים,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(טו) **וּבָזֶה כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדִים,** הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שער ה סי׳ יח) וְהָרִיטְבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (לח.) [שֶׁזֶּה לְשׁוֹנוֹ שֶׁם (חי׳ הרשב״א לח.), וְדַוְקָא בְּמַנִּיחַ אֶת שְׁנֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֲבָל לְעָרֵב עֶרֶב יוֹם טוֹב לַמִּזְרָח וּלְמָחָר עֶרֶב שַׁבָּת לַמַּעֲרָב, לֹא [וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַפַּת, כִּדְמוּכָח מִסּוֹף דְּבָרָיו וְכֵן מִדִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאֶלָּא הָא וְכוּ׳, עַיֵּן שֶׁם], לְפִי שֶׁאֵין מְעָרְבִין לְכַתְּחִלָּה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ דִּתְחִלַּת הַיּוֹם קוֹנֶה עֵרוּב וְשַׁבָּת מְכִינָה לְעַצְמָהּ, כֵּיוָן שֶׁהוּא מַנִּיחַ פַּת בְּיוֹם טוֹב לְכַתְּחִלָּה אוֹ אֲפִלּוּ מְעָרֵב בַּשֵּׁנִי בְּרַגְלָיו, מוֹכְחָא מִלְּתָא כֵּיוָן דְּאֶמֶשׁ הָיָה נֶאֱסָר בְּרוּחַ זֶה וְעַכְשָׁו הֻתַּר, נִרְאֶה כְּמֵכִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, עַד כָּאן לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ״א, וְלֹא מָצִינוּ בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁיַּחֲזֹר מִזֶּה, וּכְהַאי גַּוְנָא כָּתַב הָרִיטְבָּ״א עַיֵּן שֶׁם], **דְּהָוֵי כְּעוֹשֶׂה הֲכָנָה מִתְּחִלָּה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאַף בְּדִיעֲבַד לֹא מְהַנֵּי. וּמַה שֶּׁאָמְרוּ מְעָרֵב לִשְׁנֵי רוּחוֹת, הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁמַּנִּיחַ פַּת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לִשְׁנֵי הָרוּחוֹת,** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ״א וְהָרִיטְבָּ״א. וְהַפְּרִישָׁה (סק״ב) כָּתַב זֶה מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ, וְהֶעְתִּיקוֹ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) לְדִינָא, וְכֵן פָּסַק הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז סכ״ח). וְיֵשׁ מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁחָלְקוּ עָלָיו [עַיֵּן טַ״ז (סק״ג)], וְלֹא רָאוּ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א וְהָרִיטְבָּ״א אֵלּוּ, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁגַּם בְּבֵית מֵאִיר הֵעִיר מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָּ״א: ג (טז) **וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֶפְשָׁר קְצָת לְהַסְבִּיר, מִשּׁוּם דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא זְמַן קְנִיַּת עֵרוּב וְהוּא סָפֵק יוֹם רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי, עַל כֵּן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לוֹ לָבוֹא וְלֶאֱכֹל אַף אִם יוֹם רִאשׁוֹן הוּא:**

א (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם בַּעַל יְרֵאִים (סי׳ רנט) וְכֵן הוּא בְּאוֹר זָרוּעַ הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ (סי׳ תנב) וּבְאַבּוּדְרַהֶם (סדר ר״ח ד״ה שבת), וְעַיֵּן שֵׁם שֶׁגַּם נֻסַּח מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים, נִזְכָּר בָּהֶם, וְעוֹד תְּפִלּוֹת שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין בָּעֵת הַהִיא לוֹמַר: (ג) **וְעִקַּר הַטַּעַם הוּא, דְּכֵיוָן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הוּא יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְמוֹתָר לְהַזְכִּיר זֹאת מִקֹּדֶם,** וּפְשׁוּט: (ג) מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״א), וּפְשׁוּט: (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם סֵפֶר יְרֵאִים (סי׳ רנט) וְכֵן כָּתַב בְּאוֹר זָרוּעַ (סי׳ תנב): (ה) אוֹר זָרוּעַ (שם): (ו) פְּרִי חָדָשׁ (ד״ה מותר) וְכֵן כָּתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ד), וְהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ג):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן תיז

ב יְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק קַמָּא דְּתַעֲנִית (ה״ו) וּבְפֶרֶק מ״ד מִפִּרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

(ג) * **הוּא ב מִנְהָג טוֹב.** הַגָּהּ: וְאִם הַמִּנְהָג לַעֲשׂוֹת מִקְצָת מְלָאכוֹת וְלֹא לַעֲשׂוֹת קְצָתָן, (ד) אָזְלִינַן בָּתַר (ג) [ג] הַמִּנְהָג (בית יוסף (ד״ה כתב רבינו ירוחם)):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ג] **הַמִּנְהָג.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ (ד״ה מותר) וּדְבַר יוֹסֵף סִימָן מ״ה שֶׁאֲנָשִׁים הַנּוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה הוּא בּוּרוּת, וְהַבִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ד) כָּתַב שֶׁכֵּן נִרְאֶה שֶׁכָּל הַפָּטוּר כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בַּתַּשְׁבֵּ״ץ חֵלֶק ג׳ סִימָן (רמ״ה) [רמ״ד] שֶׁנָּהֲגוּ אִסּוּר לִטְווֹת וְהָתַּר בִּתְפִירָה, עַיֵּן שָׁם בְּטַעַם הַדָּבָר, וְהַכֹּל לְפִי הַמִּנְהָג:

בַּאֵר הֵיטֵב

חֹדֶשׁ לְיוֹם טוֹב. טוּר: (ג) **הַמִּנְהָג.** דְּמַעְקָרָא הָכִי קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב רבינו ירוחם). וְדַוְקָא כְּשֶׁהִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל בִּסְתָם אֵין לְהָקֵל לָהֶם כְּלָל. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. וְאַף בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְכֻפָּהּ, וְלַעֲבָדָיו הָעִבְרִים אֵין יָכוֹל לְכֻפָּן לִמְלָאכָה כְּבֵדָה, וּבְעַצְמוֹ מֻתָּר אֲפִלּוּ מְלָאכָה כְּבֵדָה. בַּ״ח (ד״ה ומ״מ), עַיֵּן שָׁם. נָהֲגוּ קְצָת לְהִתְעַנּוֹת עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִתְעַנִּין בְּיוֹם ה׳. בַּ״ח סִימָן תרפ״ו (ד״ה וכשחל פורים) וּמִנְהָגִים. וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁבָּת מִתְעַנִּין בְּיוֹם ו׳, וְכֵן מוּכָח סִימָן ת״ע (ס״ב). אֲבָל הָרַמַּ״ע כָּתַב בִּתְשׁוּבָה (סי׳ עט) דִּלְעוֹלָם יֵשׁ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם הַכְּנִיסָה שֶׁלִּפְנֵי הַמּוֹלָד. וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַמְקֻבָּל מַהֲרַ״י סָרוּק הִתְעַנָּה בְּיוֹם הַמּוֹלָד עַד שֶׁהִגִּיעַ הַמּוֹלָד וְאָז אָכַל, אֲפִלּוּ חָל הַמּוֹלָד בַּחֲצִי הַיּוֹם. וְעַל כָּל פָּנִים מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִנְהָג, צָרִיךְ לִנְהֹג כָּךְ וְאָסוּר לְשַׁנּוֹתוֹ עַד

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁאִמּוֹתֵיהֶם הֶחֱזִיקוּ בּוֹ כְּבָר, וְכִשְׁאָר דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים שֶׁבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מִזְּמַנִּים קַדְמוֹנִים שֶׁבְּוַדַּאי כָּל הַדּוֹרוֹת מְחֻיָּבִים לִנְהֹג כֵּן, אוֹ כַּוָּנָתוֹ רַק לוֹמַר דְּאִשָּׁה שֶׁנּוֹהֶגֶת כֵּן הוּא מִנְהָג טוֹב [וְגַם אֵין רַשָּׁאָה לַחֲזֹר מִמִּנְהָג זֶה, וּכְמוֹ כָּל מִנְהָג שֶׁל מִצְוָה שֶׁאֵין לְהַתִּירוֹ, וְכִדְמוּכָח בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כתב הרוקח) בְּשֵׁם שִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ קסט)], אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֵין כָּל אִשָּׁה מְחֻיֶּבֶת לִנְהֹג כֵּן אַף מִצַּד הַמִּנְהָג. וּמִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב י״א ח״א) (וּמוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (שם)) שֶׁכָּתַב, דִּלְאוֹתָן שֶׁנָּהֲגוּ וְכו׳, וְכֵן מִמַּה שֶּׁמְּסַיֵּם שָׁם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְהָיָה לָהֶן לֶאֱסֹר כָּל מְלָאכָה וְכו׳ אוֹ לְהַתִּיר וְכו׳, עַיֵּן שָׁם, מַשְׁמַע דְּאַף מִצַּד הַמִּנְהָג אֵינָהּ מְחֻיֶּבֶת כָּל אִשָּׁה לִנְהֹג כֵּן רַק לְמִי שֶׁכְּבָר נָהֲגָה בְּמִנְהָג זֶה, אֲבָל לֹא שֶׁהוּא מִנְהָג לְכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל אִשָּׁה וְאִשָּׁה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מְחֻיֶּבֶת לִנְהֹג כֵּן מִצַּד ׳אַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׳, וְכֵן מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מִמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ בְּשֵׁם בֵּית יוֹסֵף וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים דִּבְנָשֵׁי דִּידָן הַדָּבָר תָּלוּי, עַיֵּן שָׁם. אֶלָּא דְּבֶאֱמֶת אַף אִם נֵימָא שֶׁדַּעַת רַבֵּנוּ יְרוּחָם לְהָקֵל בָּזֶה, **מִכָּל מָקוֹם אֵין לְהָקֵל, כִּי מֵרֹב הַפּוֹסְקִים הָרִאשׁוֹנִים מַשְׁמַע שֶׁאֵין הַדָּבָר תָּלוּי כְּלָל בְּנָשֵׁי דִּידָן אֶלָּא מְצֻוֹת וְעוֹמְדוֹת הֵן מֵאִמּוֹתֵיהֶם מִדּוֹרוֹת קְדוּמִים,** עַיֵּן בְּשִׁבֳּלֵי לֶקֶט (שם) שֶׁכָּתַב שֶׁהֲרֵי קְבָעוּהוּ לְחֹק מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְכֵן דַּעַת הָרוֹקֵחַ (סי׳ רכח) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ תנד) שֶׁכָּתְבוּ בִּסְתָם נָשִׁים אֲסוּרוֹת בַּמְלָאכָה, וְכֵן מַשְׁמַע בָּאֶשְׁכּוֹל (דף נו.), וְכֵן דַּעַת אַבּוּדְרַהָם (סדר ר״ח ד״ה למנחה), וְכֵן מַשְׁמַע בְּסֵפֶר הַמַּנְהִיג, וְכֵן מוּכָח דַּעַת רַשִׁ״י (ד״ה ר״ח) וְתוֹסָפוֹת (ד״ה ושאין) בִּמְגִלָּה (כב:) וּבִשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת (שבת כד. תוד״ה או, חגיגה יח. תוד״ה ר״ח), וְשֶׁלֹּא כְּמַשְׁמָעוּת רַבֵּנוּ יְרוּחָם שֶׁהָיָה הַמִּנְהָג חָדָשׁ בְּעֵינָיו וְשֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא עַל פִּי שַׁ״ס שֶׁלָּנוּ רַק עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (תענית פ״א ה״ו), עַיֵּן שָׁם. וְגַם מִמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ אֵין סְתִירָה, **דְּאַף לִדְבָרֵינוּ שֶׁכָּל אִשָּׁה צְרִיכָה לְקַבֵּל עָלֶיהָ מִנְהָג זֶה הַיְנוּ דְּאֵינָהּ רַשָּׁאָה עַל כָּל פָּנִים לַעֲשׂוֹת יוֹם זֶה כְּחוֹל מַמָּשׁ לַעֲסֹק בְּכָל הַמְּלָאכוֹת, דִּלְעִנְיָן זֶה מְצֻוֹת וְעוֹמְדוֹת מִיָּמִים קַדְמוֹנִים, אֲבָל לְעִנְיָן שֶׁלֹּא תַּעֲסֹק בְּשׁוּם מְלָאכָה תָּלוּי הַדָּבָר בְּמִנְהָגָהּ, וְאִם מִשָּׁעָה שֶׁגָּדְלָה נָהֲגָה לַעֲשׂוֹת מִקְצָת מְלָאכוֹת אֵין לֶאֱסֹר עָלֶיהָ, שֶׁעַל זֶה אֵינָהּ מְצֻוָּה כְּלָל, שֶׁבָּזֶה לֹא הָיָה מֵעוֹלָם מִנְהָג שָׁוֶה לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְגַם בְּיָמִים קַדְמוֹנִים יֵשׁ שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת קְצָת מְלָאכוֹת וְיֵשׁ שֶׁקִּדְּשׁוּ עַצְמָם וְלֹא עָשׂוּ בְּשׁוּם מְלָאכָה, אֶלָּא דְּאִם הִיא בְּעַצְמָהּ נָהֲגָה מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָה אוֹ בִּסְתָם, הָוֵי כְּקִבְּלָה עָלֶיהָ לִפְרֹשׁ מִכָּל מְלָאכָה.** וְעַל אֹפֶן זֶה אֲמוּרִים דִּבְרֵי מָגֵן אַבְרָהָם וְאֵין סְתִירָה כְּלָל מִדְּבָרָיו, שֶׁגַּם הוּא מוֹדֶה שֶׁעַל כָּל פָּנִים כָּל בַּת יִשְׂרָאֵל מְחֻיֶּבֶת לִנְהֹג לִפְרֹשׁ עַל כָּל פָּנִים מִמִּקְצָת מְלָאכוֹת וְשֶׁיְּהֵא הֶבְדֵּל בֵּין יוֹם זֶה לִשְׁאָר יְמוֹת הַחוֹל:

* **[הוּא] מִנְהָג טוֹב.** הַבַּ״ח (ב״ה ולפי״ז) כָּתַב שִׁיטָה אַחֶרֶת בָּזֶה, וְלִדְבָרָיו הַאי מִנְהָגָא לָאו לְאַחְמוּרֵי אַנְשַׁיָּא קָאָתֵי וּלְמָנְעָן בְּיוֹם זֶה מִמְּלָאכָה רַק לְאַקּוּלֵי, וְהַיְנוּ דְּהֵן בְּעַצְמָן אִם רוֹצִין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲפִלּוּ מְלָאכָה כְּבֵדָה בְּוַדַּאי מֻתָּרוֹת, אֶלָּא דְּאֵין הַבַּעַל רַשַּׁאי לְכֻפָּן לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה [חוּץ מִמְּלָאכֶת הַבַּיִת כְּבִשּׁוּל וַאֲפִיָּה וְכַדּוֹמָה]. וְהוֹסִיף עוֹד דְּלָאו דַּוְקָא לְאִשְׁתּוֹ אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְכֻפָּהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לִמְשָׁרְתָיו גַּם כֵּן אֵין יָכוֹל לָכֹף, [וּבִשְׁבִיל זֶה קָרָא הַכָּתוּב לְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ ׳יוֹם הַמַּעֲשֶׂה׳ (שמואל א׳ כ יט) וְלֹא רֹאשׁ חֹדֶשׁ, עַיֵּן שָׁם], אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בַּדָּבָר, דִּלְמְשָׁרְתָיו אֵינוֹ יָכוֹל לָכֹף לִמְלָאכָה כְּבֵדָה וּלְאִשְׁתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לָכֹף לַעֲסֹק בְּשׁוּם מְלָאכָה אַף לְקַלָּה, עַיֵּן שָׁם. אָכֵן מִכָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה (ד״ה והנשים) לֹא מַשְׁמַע כִּדְבָרָיו, אֶלָּא דְּיֵשׁ מִצְוָה עַל הַנָּשִׁים לִמְנוֹעַ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ מִמְּלָאכָה [וּמִמֵּילָא בְּוַדַּאי אֵינוֹ יָכוֹל לְכֻפָּהּ לִמְלָאכָה], גַּם מַה שֶּׁמַּשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּלְתֵרוּץ בָּתְרָא דְּתוֹסָפוֹת הוּא רַק לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָכֹף לִמְשָׁרְתָיו בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כְּבֵדָה, [וְהַיְנוּ אַף דְּהִשְׂכִּירָן לִמְלָאכָה זוֹ וְהֵם עוֹסְקִים בָּהּ תָּמִיד], מִפַּשְׁטִיּוּת לִשְׁנָא דְּתוֹסָפוֹת לְתֵרוּץ זֶה מַשְׁמַע דִּמְלָאכוֹת כְּבֵדוֹת מִדִּינָא אָסוּר לַכֹּל. אָכֵן בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הוּא דָּבָר חָדָשׁ שֶׁלֹּא נִזְכָּר בַּפּוֹסְקִים, דְּהוּא רַק תֵּרוּץ חַד בַּתּוֹסָפוֹת דְּאָסוּר מִדִּינָא מְלָאכוֹת כְּבֵדוֹת, וּשְׁאָר פּוֹסְקִים אֵין סוֹבְרִין כֵּן,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵין זֶה מִנְהָג כְּלָל: (ג) **הוּא מִנְהָג טוֹב.** לְפִי שֶׁלֹּא פָּרְקוּ נִזְמֵיהֶן לָעֵגֶל נִתַּן לָהֶם רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְיוֹם טוֹב. [טוּר, וְיֵשׁ עוֹד טְעָמִים עַיֵּן בְּאֵלִיָּהוּ רַבָּא (סי׳ תי״ח סק״א)] וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה והנשים): (ד) **אָזְלִינַן בָּתַר הַמִּנְהָג.** דִּבְוַדַּאי מֵעִקָּרָא אַדַּעְתָּא דְּהָכִי קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ לִנְהֹג, וְהֵיכָא דְּיָדְעִינַן שֶׁנָּהֲגוּ בִּסְתָם (ז) אֵין לָהֶם לְהָקֵל בְּשׁוּם מְלָאכָה, וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה והנשים). אִם הָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנֵי יָמִים, יֵשׁ דֵּעוֹת בַּפּוֹסְקִים, (ח) יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דִּצְרִיכִין לִהְיוֹת בְּטֵלִין שְׁנֵי יָמִים מִמְּלַאכְתָּם, (ט) וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּזֶה תָּלוּי בְּמִנְהַג הַמָּקוֹם [וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״א)], וּמִכָּל מָקוֹם אַף לְדֵעָה זוֹ אֵין לָהֶם לְהָקֵל רַק יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא הַשְׁלָמַת חֹדֶשׁ הָעָבָר, (י) אֲבָל לֹא בְּיוֹם שֵׁנִי שֶׁהוּא עִקַּר רֹאשׁ חֹדֶשׁ. (יא) יֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִין לְהִתְעַנּוֹת עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, [וְטוֹב שֶׁיַּתְנֶה בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁמִּתְעַנֶּה שֶׁאֵינוֹ מְקַבְּלוֹ עָלָיו לַעֲשׂוֹת זֹאת לְעוֹלָם, דְּשֶׁמָּא יֶאֱרַע לוֹ אֵיזֶה פַּעַם אֹנֶס וְלֹא יוּכַל לְהִתְעַנּוֹת, לֹא יִהְיֶה עָלָיו כְּנֶדֶר]. וְטוֹב שֶׁמִּי שֶׁמִּתְעַנֶּה יַנְהִיג עַצְמוֹ לְהַשְׁלִים הַתַּעֲנִית עַד הַלַּיְלָה, כֵּן מַשְׁמַע מֵאֵלִיָּה רַבָּא (סי׳ תיח סק״א), וּמְקוֹמוֹת חֲלוּקִין יֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה וְהַכֹּל לְפִי כֹּחַ הָאָדָם, וְכֵן מַשְׁמַע בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). מִיהוּ בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ תַּעֲנִית צִבּוּר וְקוֹרִין ׳וַיְחַל׳ (שמות לב יא) וְהוּא נִמְנֶה עִמָּהֶם, (יב) בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְהַשְׁלִים וַאֲפִלּוּ אִם חָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקס״ו סָעִיף ב׳ וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק יב). וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת לְמִנְחָה סֵדֶר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָטָן, [וְטַעַם לְשֵׁם זֶה הוּא לְפִי מַה דְּאִיתָא בִּפְרִי חָדָשׁ (ד״ה יש) דְּמַהֲרַ״ם קוֹרְדוֹוֵירוֹ זַ״ל הָיָה קוֹרֵא אוֹתוֹ כִּפּוּר קָטָן, לְפִי שֶׁבּוֹ מִתְכַּפְּרִים עֲוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַחֹדֶשׁ דּוּמְיָא דְּשָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכִדְאָמְרִינַן בְּמוּסָף זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם, וְכִדְכָתַב הַבֵּית יוֹסֵף בְּסִימָן תכ״ג (ד״ה ועומדים) בְּשֵׁם הָאָרְחוֹת חַיִּים כִּי כִּנּוּי תּוֹלְדוֹתָם, קָאֵי עַל הֶחֳדָשִׁים, רְצוֹנוֹ לוֹמַר כִּי עוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָיְתָה בָּאָה עַל תּוֹלְדוֹת יְמֵי הַחֹדֶשׁ. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַפְּרִי חָדָשׁ]. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּמִנְהָג טוֹב לוֹמַר הַסְּלִיחוֹת [הַיְנוּ יוֹם כִּפּוּר קָטָן] קֹדֶם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וּבְמָקוֹם שֶׁאוֹמְרִים דִּבְרֵי כִּבּוּשִׁים (יג) יֹאמְרוּ גַּם כֵּן קֹדֶם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וּבִזְמַנֵּנוּ הַמִּנְהָג לוֹמַר הַסְּלִיחוֹת אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. אִם חָל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם שַׁבָּת, (יד) מַקְדִּימִין לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי, וְאִם חָל בְּיוֹם שִׁשִּׁי, (טו) אוֹתָן שֶׁאוֹמְרִין סְלִיחוֹת יִתְעַנּוּ בְּיוֹם חֲמִישִׁי, וְאוֹתָן שֶׁאֵין אוֹמְרִין סְלִיחוֹת יִתְעַנּוּ (טז) בְּיוֹם שִׁשִּׁי. וּלְעִנְיַן הַשְׁלָמָה עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רמ״ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״א וְסָעִיף קָטָן (ב׳) [כ״ב]. כָּתַב בְּשׁוּ״ת מְנַחֵם עֲזַרְיָה (סי׳ עט) מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, צָרִיךְ לְמַהֵר בִּסְעוּדַת הַלַּיְלָה שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בּוֹ כְּשֶׁהוּא מְעֻנֶּה, (יז) וְהַיְנוּ שֶׁלֹּא לִשְׁהוֹת אַחֲרֵי צֵאת הַכּוֹכָבִים, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ לְהַשְׁלִים לְמִי שֶׁנּוֹהֵג כֵּן. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) שֶׁהֵבִיא עוֹד מִנְהָגִים אֲחֵרִים בָּזֶה בְּשֵׁם שׁוּ״ת מְנַחֵם עֲזַרְיָה וְסִיעָתוֹ, וּמְסַיֵּם שֶׁכָּל אֶחָד לְפִי מִנְהָגוֹ בָּזֶה בְּעִנְיַן הַתַּעֲנִית אֵין לְשַׁנּוֹתוֹ לְהָקֵל עַד שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ נִדְרוֹ. כָּתְבוּ הַסְּפָרִים דְּאַף מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה, מִכָּל מָקוֹם יִרְאֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּיוֹם זֶה וּלְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עִוֵּת בְּכָל הַחֹדֶשׁ מֵאַחַר שֶׁהוּא יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל כָּל הַחֹדֶשׁ, כְּמוֹ עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִכָּל הַשָּׁנָה וְאָז בְּוַדַּאי יִהְיֶה לוֹ יוֹם הַחֹדֶשׁ זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָיו:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה והנשים) וְעַיֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: (ח) רוֹקֵחַ (סי׳ רכח). וּמוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כתב הרוקח) וְכֵן כָּתַב בִּתְשׁוּבַת רַשְׁבַּ״ץ חֵלֶק ג׳ סִימָן רמ״ד: (ט) שִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ קסט) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (שם) וְכֵן כָּתַב פְּרִי חָדָשׁ (ד״ה מותר): (י) שָׁם: (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יב) שָׁם: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקע״ט (סק״ו): (יד) אַחֲרוֹנִים: (טו) אֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ תיח סק״א) וּבִגְדֵי יֶשַׁע (סק״ג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני ער״ח), וּדְלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (טז) אֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): (יז) פְּרִי חָדָשׁ (ד״ה כתב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah